

TALÁLKOZÁS

Emlékkiállítás Csikós András festőművész születésének 70. évfordulóján

Találkozás – hirdeti a cím az Alföldi Galéria bejárata melletti molinón április 8-a óta. A város szülötte és díszpolgára Csikós András festőművész ebben az esztendőben lenne 70 éves, ha nem szöklített volna magához a Teremtő ötvenkilenc éves korában. Születési évfordulója apropóján szervezett neki a Tornyai János Múzeum az intézményrendszer képzőművészeti kiállítóhelyén, az Alföldi Galéria Szőnyi utcai szárnyában összegző-visszatekintő életmű kiállítást.

Méltó találkozás ez a művésszel és munkásságával, hiszen ilyen volumenű – ilyen nagyságrendű tárlat talán még a művész életében sem került megrendezésre soha. Százötvennyolc munka illusztrálja Csikós András egész életművét, amelyben rajzok, akvarellek és olajképek egyaránt megtalálhatóak. A több mint öt teremnyi anyag az életmű minden jelentősebb időszakából mutat fel korszakos műveket és meghitt hangulatot árasztó kisebb darabokat. Viszont nyugodtan ki-jelenthetjük, hogy a „korszakos művek” nem feltétlenül a nagyméretű festményeket jelentik. A választott téma iránti alázat és a megragadott hangulat bensőségesége gyakran a kisebb méretű festményeken fogalmazódik meg a leghitelesebben. Honnan eredeztethető ez a vásárhelyi festészet genezisében jelentős helyet elfoglaló életmű?

Csikós András 1947-ben született Hódmezővásárhelyen, és iskoláit is ebben a városban végezte. Tehetsége már gyermekkorában megmutatkozott, így szinte természetszerűleg került a Füstös Zoltán festőművész vezette képzőművészeti szakkörbe, ahol a rajzolás-festés alapjait elsajátította. Érdekes, hogyan emlékezik vissza erre az időszakra, illetve az itt eltanult festői látásmódra:

„A látványelemeket szinte belepréseltem abba a felfogásba... hogy nem konstruktív szerkezeteket csináltam, hanem a konstruktív szerkezetet felhasználtam a látványhoz. Azaz látványt szűrtem addig, hogy konstruktív szerkesztés legyen. Füstös Zoltán szakkörében nagy hatással volt reánk Barcsay, valamint a kubizmus és a konstruktivizmus. Ide jártam az általános iskola végén és a szakközépiskola alatt. Itt mindig a tömörítés volt a parancs. Nem volt szabad elnaturalizálni a részleteket. Ez akkor nagy hiányérzetet keltett bennem, hogy miért nem szabad,

pedig én úgy szeretném. De jó hatással volt rám és a mai napig úgy érzem, indításnak nagyon jó volt, hogy tömöríteni kellett, mert a részleteket ráér később is elhelyezni a felületen. Tehát én szinte fordítva jártam be az utat, mint az a művész, aki ott végzi, hogy a kompozíció csupán csak egy nézet, vagy egy geometriai idom. Én a szerkesztett dolgokba vittem bele a részleteket.”

Életének következő fontos állomása a szegedi Tanárképző Főiskola földrajz-rajz szakos képzése volt, ahol a Rajztanszéken Vinkler László és Fischer Ernő voltak a mesterei. 1970-ben szerzett rajztanári diplomát és a következő évben már kiállított a Vásárhelyi Őszi Tárlaton. 1973-ban, harmincöt évesen került sor első önálló kiállítására a Tornyai János Múzeumban, s a hetvenes évek elejétől ismerték meg munkáit a szegedi és békéscsabai szervezésű országos kiállításokon is. 1980-ban megkapta a Kosztai-emlékérmet, 1990-ben pedig Csongrád megye Alkotói díját. 2005-ben nyerte el szülővárosában a díszpolgári címet.

A pályakezdetkor született munkái a természet és a vásárhelyi környezet meghitt hangulatú motívumait dolgozták fel. A vásárhelyi művészet hetvenes évekbeli vonulatában meglepő volt a németalföldi realisták festői világára emlékeztető finom valóságábrázolása. Nemzedékünk tagjainak emlékezetében mély nyomokat hagyhatott a Várakozó vagy a Körtefa című festménye. Csendes, szemlélődő természete hitelesítette ezeket a műveket, és méltán lettek festményei keresettek a műgyűjtők körében. Ennek a népszerűségnek az igazolása az a tény is, hogy ehhez a kiállításához csak Csongrád megyei magángyűjtők kollektíóiból válogatott anyagot kellett átnézni és abból már össze lehetett állítani a teljes kiállítást, így nem volt szükség arra, hogy a művész közgyűjteményekben őrzött munkái közül szemezgessünk.

Kivételes szerencséje volt az 1973-as Tornyai János Múzeumban rendezett egyéni kiállításával. Kurucz D. István a kiállítás nyitvatartása alatt egy japán delegációt hozott Vásárhelyre. A delegáció tagjai meglátogatták a múzeumot is, ahol végignézték Csikós András kiállítását. Több mint húsz művét azonnal megvásárolták és kezdeményezték egy Japánban rendezendő kiállítás lehetőségét.

Tulajdonképpen ez az esemény indította el külföldön a művészi pályáját és a tengeren túli hírnevét. A következő években és évtizedekben Japánban megjelentetett kiállítási katalógusokból kiderül, hogy elsősorban a klasszikus vásárhelyi témák – alföldi tanyák, vásárhelyi utcák – iránt érdeklődtek a felkelő nap országának lakói. Ekkoriban – a hetvenes évek második felétől a nyolcvanas évek első éveig – próbált újtól fogva fellépni az alföldi festészet hagyományos témái esetében is. Erre így emlékezett 2001-ben:

„Festő pályám elején majdnem kizárólag alföldi, sőt csak vásárhelyi témával foglalkoztam. Akkor voltak találmányaim, olyan technikai trükkök, hogy porfestéket kevertem olajjal. Néha homokot is, és az adott egy olyan különleges faktúrát, amiről én úgy gondoltam, hogy egyedül. De aztán rájöttem, hogy én csak ecsettel akarok festeni.”

Valamikor a nyolcvanas évek elején – a vásárhelyi iskola elleni művészetpolitikai támadásokkal közel egy időben – megpróbált kitörni a „vásárhelyi tanyafestő” kategóriájából és külföldi utazásai élményének hatása alatt változtatott az ecsetkezelésén és a festésmódján, ezzel párhuzamosan pedig festményeinek színvilága is módosult. A mediterrán vagy óceániai napfény hatására ihletett kompozíciói derűs, életigenlő valóságok, egy olyan ember vallomásai, aki a nagy magyar Alföld vásárhelyi szöglétől eljutott Florida, New York, Tokio vagy Rarotonga egzotikus vidékeire, de ott is megőrizte tiszta, őszinte szemléletmódját.

Egy interjúrészlet rávilágít arra, Csikós András hogyan gondolkozott saját festői munkásságáról:

„Egyébként sok elvont tájat festettem itt-ott. Ezt is legendaoszlatóként csináltam, mert az a hamis vélemény alakult ki rólam, hogy a vásárhelyi tájnak a sajátos jegeit akarom kidomborítani. Holott ez nem a festők feladata, hanem a néprajzosoké. Az általános jegek fölillantása az én szándékom, a táj hangsúlyozása, amit megértenek az egész világon.”

Csikós András egész munkássága annak bizonyítéka, hogy festői szándékát – a valóság hiteles ábrázolását – megértették a világ minden szegletében.

Nagy Imre